

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1925 kl. 12 m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, i vad avser användningen utav de till universitetet i Uppsala hörande åkerlotternas avkastning.

I en till riksdagen avlåten, den 13 mars 1925 dagtecknad proposition nr 115 har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag, framlagt förslag i fråga om löne- och pensionsreglering för befattningshavare vid rikets universitet samt karolinska mediko-kirurgiska institutet.

Nämnda proposition har hänvisats till bankoutskottet, i vad den avser punkterna I, momentet d), samt punkterna IV och V i föredragande departementschefens hemställan, och i övrigt till statsutskottet.

Beträffande punkterna IV och V i berörda hemställan kommer bankoutskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande.

Uti punkten I, momentet d) av ifrågavarande hemställan har föreslagits, att riksdagen må medgiva, att avkastningen av de till universitetet i Uppsala hörande åkerlotterna, i den mån dessa redan blivit eller framdeles bleve för ändamålet tillgängliga, må överlämnas till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn att användas till ökande av de åt universitetets lärares och tjänstemäns änkor och barn utgående pensioner enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser.

Motiveringen för denna framställning innehålles i ovanberörda statsrådsprotokoll å sid. 365—373; och tillåter sig utskottet att i avseende å denna motivering, i den mån redogörelse därför här nedan ej lämnas, hänvisa till propositionen.

Såsom i propositionen omnämnts har större akademiska konsistoriet i Uppsala hemställt, att Kungl. Maj:t ville till riksdagen avlåta proposition om medgivande, att avkastningen av de till universitetet hörande åkerlotterna, i den mån dessa redan blivit eller framdeles bleve för ändamålet tillgängliga, finge överlämnas till universitetets pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn, att under beaktande av den mistning av rätt till förmån av åkerlott, som uppkommit för stärbhusdelägare efter avliden professor, räntmästare, sekreterare, överbibliotekarie eller kamre-

Bihang till riksdagens protokoll 1925. 8 saml. 29 häft. (Nr 37—38.)

rare genom bestämmelserna i kungl. breven den 30 januari 1903 och den 13 juni 1908, användas till ökande av de åt universitetets lärares och tjänstemäns änkor och barn utgående pensioner enligt de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelades efter hörande av nämnda pensionsinrättning och vederbörande akademiska myndigheter.

Av utredningen framgår vidare, bland annat, att universitetets rätt till ifrågakvarande åkerlotter grundar sig på en genom en kungl. resolution och förklaring den 23 februari 1667 till universitetet gjord donation samt att huvudsyftet med denna donation varit att bereda professorernas änkor och barn hjälp och underhåll. I ingressen till resolutionen säges donationen vara gjord »av särdeles nåd emot professores, deras änkor och barn», och i resolution den 3 mars 1667 omtalas donationen såsom beviljad »professorerna till deras änkors och barns hjälp och underhåll».

Ifrågakvarande donation har sedermera under tidvis växlande former kommit till användning huvudsakligen för beredande av pensionsförmån åt änkor och barn efter professorer och vissa med dem likställda tjänstemän vid universitetet. Genom brev den 30 januari 1903 har emellertid förordnats om indragning av åkerlotterna och dessas utarrenderande samt om arrendebeloppens indragande till en ålderstilläggsfond, som skulle användas i första hand för de ålderstillägg, som enligt lönereglering skulle utgå. Denna föreskrift föranleddes av ett genom riksdagen efter förslag av statsutskottet fattat beslut, utan att akademiska konsistoriet blivit i frågan hört, ehuru genom 1667 års resolution konsistoriet allena hade att förfoga över dispositionen och skiftningen av den donerade jorden.

Enligt nu gällande stat för Uppsala universitet skall bland annat värdet av besittningsrätt till akademisk åkerlott bokföras å och redovisas till universitetets ålderstilläggsfond.

Den av konsistoriet nu gjorda framställningen har tillstyrkts av *t. f. universitetskanslern* samt *statskontoret*, vilken sistnämnda myndighet framhållit, att, då ifrågakvarande framställning endast avsåge att till efterlevande efter lärare m. fl. vid universitetet återbörda förmåner, vilka rätteligen syntes tillkomma dem, statskontoret icke hade något att erinra mot densamma. Vidare påpekar statskontoret, att, enär behållningen av de utarrenderade åkerlotterna, vilken nu vore anslagen att användas till bestridande av ålderstillägg åt befattningshavare vid universitetet, under år 1923 endast uppgått till 3,431 kronor 7 öre, ett genomförande av förslaget ej torde påkalla någon ökning av åttonde huvudtitelns förslagsanslag till ålderstillägg.

För egen del har *departementschefen* förklarat sig av konsistoriets utförliga och klarläggande utredning av spörsmålet hava erhållit den bestämda uppfattningen, att den rätt, som ursprungligen varit avsedd att tillkomma och även tillkommit professorernas änkor och barn, men vilken under tidernas lopp inskränkts och fallit i glömska för att år 1903 upphävas, nu åter borde inträda och alltså förmånen av åkerlott åter komma att gå till det

ursprungligen föreskrivna och angivna ändamålet. Det syntes vid sådant förhållande lämpligt, att åkerlotternas avkastning överlämnades till universitetets pensionsinrättning; de närmare bestämmelser, som härutinnan vore erforderliga, syntes bära av Kungl. Maj:t utfärdas efter hörande av pensionsinrättningen och vederbörande akademiska myndigheter. Vid bifall till den nu föreliggande framställningen borde i bestämmelsen om ålderstilläggsfondens inkomster uteslutas, vad där nu förekomme om besittningsrätt till akademisk åkerlott.

På grund av vad i ärendet förekommit har utskottet ansett sig bära förord, att den förmån, som grundar sig på ovanberörda donation av år 1667, nu åter bör utgå till det ursprungligen avsedda ändamålet och sålunda tillgodokomma de personer, vilka genom donationen tillförsäkrats rätt till densamma. Mot det förslag, som Kungl. Maj:t i sådant syfte framlagt, finner utskottet icke anledning till erinran, varför utskottet funnit sig bära tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts föreliggande framställning.

Utskottet.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts ifrågasvarande proposition, i vad densamma nu är föremål för prövning, må medgiva, att avkastningen av de till universitetet i Uppsala hörande åkerlotterna, i den mån dessa redan blivit eller framdeles bliva för ändamålet tillgängliga, må överlämnas till universitetets i Uppsala pensionsinrättning för tjänstemäns änkor och barn att användas till ökande av de åt universitetets lärares och tjänstemäns änkor och barn utgående pensioner enligt av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser.

Stockholm den 28 april 1925.

På bankoutskottets vägnar:

K. J. GUSTAFSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson* i Stensholm, *Vindahl*, *Dalberg*, *Berge*, *Andersson* i Hägelåkra, *Bondeson*, *Bodin* och *Östergren*; samt

av andra kammaren: herrar *Winkler*, *Borggren*, *Bäcklund*, *Olsson* i Berg, *Ryberg*, *Kloo*, *Törnkvist* i Bjuv, *Johansson* i Edsbyn och *Paulsen*.